מישבת הגמרא: לֹא סַלְקָא דַּעְתָּךְ שתמכר בסכום שאין בו גירוע. שגרעון בסף הוא דְּמֵימָא דְּיֵיעוֹד של האמה, שנכתב עמו בפסוק ׳אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ׳ (שמות כא ח), ולמדנו שמצוה על האדון שבתוך שנות עבודתה ייעד אותה לאשה לעצמו או לבנו, יִיעוֹד אַף עַל גַּב דְּאִי בָּעֵי מַיְיעַד וְאִי בָּעֵי לֹא מַיְיעַד – שמצוה לייעד אך אינו חובה ותלוי ברצונו, ומכל מקום הֵיכָא דְּלֹא מָצֵי מַיְיגְרָא – כשאין לאדון אפשרות יעוד, וכגון שהאמה היא אחותו. לֹא הָוֵי זְבִינָא וְזַבִּינִי – לא חלה המכירה, שכיון שנכתב בתורה יעוד לומדים שמקפידה שבכל מכירת אמה תהיה אפשרות זו, הָכָא נַמִּי – כיון שנכתב בתורה גרעון בסף, הֵיכָא דְּלֹא מָצֵי מַיְיגְרָא – כשאין אפשרות לקיים גרעון, וכגון שקונה אותה בפרוטה לֹא הָוֵי זְבִינָא וְזַבִּינִי – לא חלה מכירתה.

מסיים ריש לקיש את ביאורו בשיטת בית שמאי: וְקִידּוּשֵׁי אִשָּׁה שנעשים בכסף, לְבֵית שַׁמַּאי נִפְקָא לְהוּ לומדים זאת בבמה מצינו מֵאַמָּה הָעִבְרִיָּה, לפיכך מָה אָמָה הָעִבְרִיָּה בִּפְרוּטָה לֹא מִקַּנְיָא אלא בדינר. אַף אִשָּׁה בִּפְרוּטָה לֹא מִיקַּדְּשָׁא אלא בדינר. מקשה הגמרא על ביאור זה: שאם דינר באמה כדי שתהיה אפשרות של גרעון בסף, אם כן וְאֵימָא שלקנייתה מספיק גם פְּלָגָא דְּדִינָר, וממנו תלך ותגרע עד פרוטה, ויתר על כן וְאֵימָא שמספיק שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת – האחת לגרעון, ובאחרת תפדה את עצמה. מתרצת הגמרא: כֵּיוָן דְּאַפְקְתֵיהּ – שהוצאת את קנינה מִפְּרוּטָה – שהוא סתם ממון, הרי שרצון התורה שיהא קנינה בכסף חשוב, אוֹקְמָהּ אַדִּינָר – לפיכך העמידו חכמים את הקנין בדינר, שהוא סכום חשוב.

טעם נוסף לדברי בית שמאי: רָבָא אָמַר הֵיינוּ טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי, כדי שֶׁלֹּא יְהוּ בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל כְּהֶפְקֵר – שלא ידמו לדבר הפקר, שמתוך שמתקדשות בפרוטה שהוא סכום חסר חשיבות יבואו לזלזל בכבודם. לכך אף שמדאורייתא חלים הקדושין בפרוטה, חכמים הפקיעו קידושין אלו.

שנינו במשנה (לעיל ב.) האשה נקנית וכו׳ בכסף. בית שמאי אומרים, בדינר ובשוה דינר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בִּפְרוּטָה ובשוה פרוטה, וכמה היא פרוטה, אחד משמונה באיסר האיטלקי. הגמרא דנה האם לעולם שיעור הכסף הוא אחד משמונה באיסר האיטלקי, או שבכל דור אפשר לקדש במטבע הנקרא ׳פרוטה׳: קָסָבַר רַב יוֹסֵף לְמֵימַר ששיעור פְּרוּטָה שאמרו בית הלל, הוא כָּל דְּהוּ, ואף שהשיעור השתנה, והפרוטה היא פחות מאחד משמונה באיסר האיטלקי, אשה מתקדשת בה. אביי מקשה על רב יוסף: אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לרב יוסף, וְהָא עֲלָהּ קָתָנֵי – הלא על דברי בית הלל שנינו במשנה ׳כַּמָּה הִיא פְּרוּטָה אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי׳, ומבואר שצריך דווקא פרוטה שהיא אחד משמונה באיסר האיטלקי. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר הָנֵי מִילֵּי – שדברי המשנה נאמרו על המטבע שהיה בְּדוֹרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, אֲבָל הָכָא – בדורות הבאים מחשבים את הפרוטה כְּדַהֲשַׁבָּה לְהוּ לְאֵינָשֵׁי – כמו שבני אדם רגילים לחשב אותה, אין לומר כן, וְהָא כִּי אָתָא – שהרי כשבא רַב דִּימִי מארץ ישראל לבבל, אָמַר שמעשה בא לפני רבי סימאי, באשה שנתקדשה בפרוטה פחותה מאחד משמונה באיסר האיטלקי, וּשְׁיָעֵר רַבִּי סִימַאי בְּדוֹרוֹ, כַּמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי, וקידושין אלו לא חלו. וְכִי אָתָא – וכשבא רַבִּין, אָמַר, שִׁרְבֵי דּוֹסְתַּאי וְרַבִּי יַנַּאי וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא שִׁיעֲרוּ כַּמָּה הָוֵי פְּרוּטָה, אֶחָד מִשִּׁשָּׁה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. ומבואר שאף בדורות הבאים הפרוטה הנצרכת לקידושין היא כשיעור הכתוב במשנה.

רב יוסף מוכיח כדבריו: אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף לאביי, אִי הָכִי – אם כך, שבכל הדורות פרוטה היא אחד משמונה באיסר האיטלקי, הֵיינוּ דְּתָנְיָא לגבי הנהנה מהקדש בשוגג שצריך להביא קרבן אשם בשווי שני סלעים, צֵא וַחֲשׁוֹב כמה צריך להתרחק מן העבירה, שהרי כַּמָּה פְּרוּטוֹת יש בִּשְׁנֵי סְלָעִים, יוֹתֵר מֵאֶלֶפַיִם, והנהנה מהקדש בשוגג בשיעור פרוטה צריך להביא כפרה כל כך גדולה. ומקשה רב יוסף, אם שיעור פרוטה הוא אחד משמונה באיסר, הַשְׁתָּא – הלא אַלְפַיִם פרוטות לֹא הָווֹ – אין בשני סלעים, ואיך הברייתא ׳יֶתֶר מֵאֶלֶפַיִם׳ קָרֵי לְהוּ. אלא מוכח שבכל דור משערים את הפרוטה לפי אותו הדור, ובדורו של מי ששנה ברייתא זו הפרוטות היו שוות מעט. אָמַר לְהוּ הַהוּא סָבָא, טועה אתה בדברי הברייתא, שהרי אֲנָא תְּנִינָא לָהּ – אני שניתי ברייתא זו, ולא אמרתי שיש בשני סלעים יותר מאלפיים פרוטות, אלא רק קָרוֹב לְאַלְפַיִם פרוטות. השיב לו רב יוסף, סוֹף סוֹף עדיין קשה לשון הברייתא, שהרי אם פרוטה היא אחד משמונה באיסר, רק אַלְפָא וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתַלָתִין וְשִׁיתָּה – אלף וחמש מאות ושלושים ושש פרוטות הוּא דְּהַוְיָין – יש בשני סלעים, ומדוע הברייתא קוראת לזה ׳קרוב לאלפיים׳. השיב לו ההוא סבא, כֵּיוָן דְּנָפְקָא לְהוּ מִמַּלְּוָא – כיון שסכום הפרוטות הוא יותר מאלף וחמש מאות, קָרוֹב לְאַלְפַיִם קָרֵי לֵיהּ. הגמרא דנה בדברי האמוראים לגבי שיעור פרוטה: גּוּפָא, כִּי אָתָא – כשבא רַב דִּימִי מארץ ישראל לבבל, אָמַר, שִׁיעֵר רַבִּי סִימַאי בְּדוֹרוֹ, כַּמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. וְכִי אָתָא – וכשבא רָבִין, אָמַר, שִׁעֲרוּ רַבִּי דּוֹסְתַּאי וְרַבִּי יַנַּאי וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, כַּמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשִּׁשָּׁה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי.

אביי מקשה שכבר נחלקו תנאים במחלוקת זו: אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב דִּימִי, נֵימָא – נאמר שאֶתְּ [־אתה] וְרַבִּין בְּפַלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי קָא מִיפַּלְגִיתוּ – נחלקתם במחלוקת תנאים זו, דְּתַנְיָא, פְּרוּטָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים היא אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי, וכך הוא החשבון, שֵׁשׁ מָעָה כֶּסֶף יש בדִּינָר, ובְּמָעָה יש שְׁנֵי פוּנְדְיוֹנִין, וּבְפוּנְדְיוֹן יש שְׁנֵי אִיסָרִין, וּבְאִיסָר יש שְׁנֵי מוּכְמָסִים, וּבְמֻכְמָס יש שְׁנֵי קוּנְטְרוֹנְקִין, וּבְקוּנְטְרַנְק יש שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת, נִמְצָא שפְּרוּטָה היא אַחַת מִשְּׁמֹנָה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל חולק ואוֹמֵר, שפרוטה היא אחד משישה באיסר, וכך הוא החשבון, שְׁלֹשָׁה הֲדָרְסִין לְמָעָה, שְׁנֵי הַנְצִין לַהֲדָרְסִין, שְׁנֵי שְׁמָנִין לְהַנְּץ, שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת לְשָׁמִין, נִמְצָא שפְּרוּטָה היא אַחַת מִשִּׁשָּׁה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. ואם כן לֵימָא – נאמר דְּמַר [רב דימי] אָמַר כְּתַנָּא קַמָּא שפרוטה היא אחד משמונה באיסר, וְרָבִין דְּאָמַר כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שפרוטה היא אחד משישה באיסר.

אָמַר לֵיהּ רב דימי לאביי, בֵּין דִּידִי – מה שאמרתי וּבֵין מה שאמר רָבִין הוא אַלִּיבָּא – לפי שיטתו דְּתַנָּא קַמָּא. וְלֹא קָשְׁיָא, משום שאני ורבין דיברנו על שני מקרים שונים, הָא – מה שאמרתי שפרוטה היא אחד משמונה באיסר, הוא בזמן דְּאֵיקְּוֹר אִיסּוּרֵי – שהאיסרים יקרים, וְהָא – ומה שאמר רבין שפרוטה היא אחד משישה באיסר, הוא בזמן דְּזוֹל אִיסּוּרֵי – שהאיסרים הוזלו. כלומר, הָא דְּאֵיקְּוֹר אִיסּוּרֵי – כשמתייקרים האיסרים קוּם – הם עומדים על עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע איסרים בְּזוּזָא, הָא דְּזוֹל – ובזמן שמוזלים האיסרים קוּם – הם עומדים על תִּלְתִין וּתְרֵין –שלושים ושנים איסרים בְּזוּזָא. הגמרא מבארת שאף אם קידש בדבר השוה פחות מפרוטה, חוששים שמא במקום אחר דבר זה שוה פרוטה: אָמַר שְׁמוּאֵל, קִידְּשָׁהּ – את האשה בְּתַמְרָה, אֲפִילּוּ עוֹמֶד – שווי כּוֹר תְּמָרִים הוא בְּדִינָר, מִקּוּדֶּשֶׁת, משום שחַיְישִׁינַן – חוששים שֶׁמָּא תמרה זו שָׁוָה פְּרוּטָה בְּמֵדֵי שתמרים אינן מצויות שם מקשה הגמרא על דברי שמואל: וְהָא אֲנַן תְּנַן במשנתנו, בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים בִּפְרוּטָה וּכְשָׁוֶה פְּרוּטָה, ואם אף בדבר שאינו שוה פרוטה חוששים שמא הוא שוה פרוטה במקום אחר, אם כן אין שיעור בכמה הקידושין חלים. מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – דברי בית הלל נאמרו בְּקִידּוּשֵׁי וַדַּאי, וְהָא – דברי שמואל שאף בפחות מפרוטה הקידושין חלים נאמרו בְּקִידּוּשֵׁי סָפֵק.

הגמרא מקשה על דברי שמואל: הַהוּא גַּבְרָא דְּאַקְדֵּישׁ בְּזוּזָא דְּאוּרְדֵּי – מעשה באדם שקידש אשה באגודה של מוך. יָתֵיב – ישב רַב שִׁימִי בַּר חִיָּא קַמֵּיהּ דְּרַב – לפני רב, וְקָא מְעַיֵּין בָּהּ – באגודה זו, לראות אם יש בה שוה פרוטה או לא, אִי אִית – אם יש בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, אֵין [־ כן] מקודשת, וְאִי לָא, לֹא מקודשת. וקשה, וְאִי לֵית – וכי אם אין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, לֹא מקודשת, וְהָאֲמַר שְׁמוּאֵל שחַיְישִׁינַן שמא במקום אחר היא שוה פרוטה. מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא בְּקִידּוּשֵׁי וַדַּאי – רב שימי בר חייא עיין באגודת המוך כדי לדעת האם חלו הקידושין בודאי, וְהָא – ודברי שמואל הם בְּקִידּוּשֵׁי סָפֵק. הגמרא מקשה עוד על דברי שמואל: הַהוּא גַּבְרָא את הפרוטה היו שוות מעט. אָמַר לְהוּ הַהוּא סָבָא, טועה אתה בדברי הברייתא, שהרי אֲנָא תְּנִינָא לָהּ – אני שניתי ברייתא זו, ולא אמרתי שיש בשני סלעים יותר מאלפיים פרוטות, אלא רק קָרוֹב לְאַלְפַיִם פרוטות. השיב לו רב יוסף, סוֹף סוֹף עדיין קשה לשון הברייתא, שהרי אם פרוטה היא אחד משמונה באיסר, רק אַלְפָא וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתַלָתִין וְשִׁיתָּה – אלף וחמש מאות ושלושים ושש פרוטות הוּא דְּהַוְיָין – יש בשני סלעים, ומדוע הברייתא קוראת לזה ׳קרוב לאלפיים׳. השיב לו ההוא סבא, כֵּיוָן דְּנָפְקָא לְהוּ מִמַּלְּוָא – כיון שסכום הפרוטות הוא יותר מאלף וחמש מאות, קָרוֹב לְאַלְפַיִם קָרֵי לֵיהּ. הגמרא דנה בדברי האמוראים לגבי שיעור פרוטה: גּוּפָא, כִּי אָתָא – כשבא רַב דִּימִי מארץ ישראל לבבל, אָמַר, שִׁיעֵר רַבִּי סִימַאי בְּדוֹרוֹ, כַּמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. וְכִי אָתָא – וכשבא רָבִין, אָמַר, שִׁעֲרוּ רַבִּי דּוֹסְתַּאי וְרַבִּי יַנַּאי וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, כַּמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשִּׁשָּׁה בְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי.

רב יוסף מוכיח כדבריו: אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף לאביי, אִי הָכִי – אם כך, שבכל הדורות פרוטה היא אחד משמונה באיסר האיטלקי, הֵיינוּ דְּתָנְיָא לגבי הנהנה מהקדש בשוגג שצריך להביא קרבן אשם בשווי שני סלעים, צֵא וַחֲשׁוֹב כמה צריך להתרחק מן העבירה, שהרי כַּמָּה פְּרוּטוֹת יש בִּשְׁנֵי סְלָעִים, יוֹתֵר מֵאֶלֶפַיִם, והנהנה מהקדש בשוגג בשיעור פרוטה צריך להביא כפרה כל כך גדולה. ומקשה רב יוסף, אם שיעור פרוטה הוא אחד משמונה באיסר, הַשְׁתָּא – הלא אַלְפַיִם פרוטות לֹא הָווֹ – אין בשני סלעים, ואיך הברייתא ׳יֶתֶר מֵאֶלֶפַיִם׳ קָרֵי לְהוּ. אלא מוכח שבכל דור משערים

המשך בעמוד מ

דְּאַקְדּוּשׁ בָּאבָנָא דְּכוּחְלָא – מעשה באדם שקידש אשה בחתיכת
שיש שחור הדומה לכחול, ולאחר מכן בא אדם אחר וקידש את
אותה אשה בפרוטה. יָתִיב רַב חִסְדָּא וְקָא מְשַׁעֵר לֵיהּ האם
יש בשיש זה שוה פרוטה או לא, אִי אִית בֵּיהּ – אם יש בו שָׁוֶה
פְּרוּטָה, אֵין [כן] מקודשת לראשון, וקידושי השני לא חלו, וְאִי לָא,
לָא מקודשת לראשון אלא לשני. וקשה, וְאִי לֵית בֵּיהּ – וכי אם אין
בזה שָׁוֶה פְּרוּטָה האשה לא מקודשת לראשון, וְהָא אָמַר שְׁמוּאֵל
שחֲיֵישַׁנַן שמא במקום אחר זה שוה פרוטה. מתרצת הגמרא: אכן,
רַב חִסְדָּא לָא קָאֵי כְּשִׁמּוּאֵל. הגמרא ממשיכה בסיפור המעשה:
אָמְרָה לֵיהּ אִימֵּיהּ של אותה אשה לרב חסדא, אף אם היום אין
השיש שוה פרוטה, וְהָא מָחָר יוֹמָא – באותו יום דְּקִדְּשָׁהּ בֵּיהּ
שָׁוֶה פְּרוּטָה, וחלו קידושיו. אָמַר לָהּ רב חסדא, לַאו כָּל כְּמִינָּךְ
דְּאָמְרַתְּ לָהּ – אין בכוחך לאסור את ביתך אַבַּתְּרָא – על המקדש
השני.

והוסיף רב חסדא, לַאו חֵינוּ – האם אין זה כמעשה דְּיהוּדִית דְּבִיתְהוּ – אשתו דְּרַבִּי חִיָּיא, דַּהֲוַיית – שהיה לָהּ צַעַר לִידָה, שהיתה יולדת תאומים, ורצתה להיאסר על בעלה כדי שלא תלד, אָמְרָה לֵיהּ לרבי חייא, אָמְרָה לִי אֵם – אימי קִיבֵּל בְּיָדָהּ אֲבוּהּ קִידּוּשַׁי כִּי זוּטַרְתְּ – שאבי קיבל עבורי קידושין כשהייתי קטנה, וממילא אני אסורה לך. אָמַר לָהּ רבי חייא, לַאו כָּל כְּמִינָּהּ דְּאִימָּךְ דְּאָמְרַתְּ לִיךְ עֵילָּוֵאי – אין בכוחה של אימך לאסור אותך עלי.

רבנן חולקים על רב חסדא, וסוברים שאם יצא קול שיש עדים שבשעת הקידושין נתן לה שוה פרוטה, מקודשת לראשון: אָמְרֵי לֵיהּ רַבָּנָן לְרַב חִסְדָּא, אַמַּאי אין לחשוש שהקידושין של הראשון חלו, הָא אִיכָּא סָהֲדֵי – הלא יצא קול שהיו עדים בשעת הקידושין ועכשיו הם בְּמקום ששמו אִידִית, דְּיָדְעֵי דְּכָהֲווּא יוֹמָא הֲוָה בֵּיהּ – שיודעים שביום הקידושין היה באבנא דכוחלא שָׁוֶה פְּרוּטָה. השיב להם רב חסדא, הַשְׁתָּא מֵיתָה לֵא לֵיתְנְהוּ קָמָן – עכשיו העדים אינם לפנינו, ועכשיו האבנא דכוחלא אינו שוה פרוטה, ואנו אומרים שקידושי הראשון לא חלו. והוכיח רב חסדא כדבריו, לַאו חֵינוּ דְּרַבִּי חֲנִינָא – האם אין זה כדברי רבי חנינא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא (כתובות כג.), לגבי בנותיו של שמואל שנשבו, ואחר שהשתחררו אמרו שטהורות הן, ואמר רבי חנינא לרב שמן בר אבא שהיה כהן שישא אחת מהן, אמר לו רב שמן בר אבא, הלא יצא קול שיש עדים שנשבו, ושנינו (שם כב.) שאם יש עדים שנשבתה והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת, השיב לו רבי חנינא, שכיון שעכשיו אין עדים לפנינו שנשבו אינן אסורות לכהן, והוסיף, וכי עֲיָירֵיהּ נמצאים בְּצַד אֲסָתָן – צפון, ואינם מעידים, וְתֵיאָסַר. הגמרא מביאה שנחלקו אמוראים על רב חסדא, ודחו את ראייתו: אַבַּיֵי וְרָבָא לֹא סְבִירָא לְהוּ לְהָא דְּרַב חִסְדָּא, אלא סברו שחוששים לקול זה, ודחו את ראייתו, שכן אִם הֶחְזִיקוּ בְּשָׁכְוִיָּה, מפני דְּמִנְוָולָה נַפְשָׁהּ גַּבֵּי שַׁבְיָא – ששבויה מכערת עצמה כלפי השובים, וכי נֵיקֵיל גם בְּאֵשֶׁת אִישׁ שאין אצלה סברא זו שמנוולה נפשה.

מספרת הגמרא: אִישְׁתָּאַר מֵהֲהִיא – נשארו מאותה מְשָׁפְּחָה שהתיר רב חסדא לאימם להינשא למקדש השני, בְּסוּרָא, וּפָרְשׁוּ רַבָּנַן מִינָּהּ – ממשפחה זו, ולא נישאו להם. וְלַאו מִשּׁוּם דְּכָכְוִירָא לְהוּ דְּשָׁמְוֵאל שחוששים שמא האבנא דכוחלא שוה פרוטה במקום אחר, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּסָבִירָא לְהוּ כָּאנֵי וְרָבָא שחוששים לקול.

הגמרא מביאה מעשה שחששו לדברי שמואל: הֲהוּא גַּבְרָא דְּאַקְדִּישׁ – מעשה באדם שקידש אשה בְּשׁוּטִיתָא דְּאַסָּא – ענף של הדסים שאינו שוה פרוטה, בְּשׁוּקָא. שְׁלָחֵהּ רַב אַחָא בַּר הוּנָא לְקַמֵּיהּ – לפני דְּרַב יוֹסֵף לשאול כְּהַאי גַּוְונָא מַאי – מה הדין בקידושין אלו. שְׁלַח לֵיהּ רב יוסף, נְגִדֵיהּ – הַלְקֵה את המקדש כְּדִברי רַב, המבואר בסמוך, וְאַצְטְרִיךְ גִּיטָּא – והאשה אינה מותרת לאחרים בלי גט כְּדברי שְׁמוּאֵל, שחוששים שמא הדס זה שוה פרוטה במקום אחר.

הגמרא מביאה את דברי רב: דְּרַב מְנַגֵּיד – היה מלקה עַל דְּמְקַדֵּשׁ בְּשׁוּקָא – את מי שקידש אשה בשוק אפילו בכסף, משום שזה מעשה פריצות, וְעַל דְּמְקַדֵּשׁ בְּבִיאָה – ואת מי שקידש בביאה, משום פריצות, וְעַל דְּמְקַדֵּשׁ בְּלֹא שֵׁידּוּכֵי – ואת מי שקידש אשה בלי לדבר עימה לפני כן, משום פריצות, וְעַל דְּמְכַסֵּיל גִּיטָּא – ואת מי ששלח גט לאשתו על ידי שליח, ואחר כך רודף אחרי השליח ומבטל את הגט, שיש לחשוש שמא השליח יתן את הגט לאשה אחרי שהבעל ביטלו, ויצא מכשול שתינשא לאחר, וְעַל דְּמָסַר מוֹדָעָא אַגִּיטָּא – ואת מי שנתן גט ואמר בפני עדים שהגט בטל, ואף על פי שכופים אותו לבטל את המודעא, לוקה משום שהוא מוציא לעז על בניה, וְעַל דְּמְצַעַר שְׁלוּחָא דְּרַבָּנָן – ואת מי שהיכה את שליח בית דין שבא להזמינו לדין, וְעַל דְּחָלְקָה שַׁמְּתָא עֵילָּוֵיהּ תְּלָתִין יוֹמִין – ואת מי שחל עליו נידוי שלושים יום, ולא בא לבית דין להתיר נידויו, וְעַל חַתָּנָא דְּדָיֵיר בֵּי חֲמוּהּ – ואת החתן שגר בבית חמיו, שמכניס עצמו לנסיון שמא יכשל בחמותו, שסתם חמות אוהבת את חתנה.

שואלת הגמרא: מדברי רב מדוקדק דְּדָיֵיר אֵין – שדווקא את הגר בבית חמיו מלקים, אבל את מי שרק חָלִיף – עובר ליד בית חמיו לֹא, וְהָא מעשה היה בהַהוּא חַתָּנָא דְּחָלִיף אַבָּבָא דְּבֵי חֲמוּהּ – שעבר על פתח בית חמיו, וְנַגְּדֵיהּ – והלקהו רַב שֵׁשֶׁת. משיבה הגמרא: הַהוּא – אותו חתן, מֵרַם חָוֵת דַּיְיקָא חֲמָתֵיהּ מִינֵּיהּ – חמותו היתה חשודה עליו.

בְּנַהַרְדָּעֵי חלקו על דברי הגמרא וְאָמְרֵי, בְּכוּלְּהוּ לֹא מְנַגְּדִי – על כל המעשים האלו לא הלקה רַב, אֶלָּא רק עַל מי דְּמְקַדֵּשׁ בְּבִיאָה בְּלֹא שֵׁידּוּכֵי – בלי לדבר עימה קודם לכן. וְאִיכָּא דְּאָמְרֵי, שרב הלקה כל מי שמקדש בביאה וַאֲפִילּוּ בְּשֵׁידּוּכֵי נַמִּי – אפילו אם דיבר עימה קודם לכן, מִשּׁוּם פְּרִיצוּתָא.

הגמרא דנה באיזה אופן שתיקת האשה נחשבת הסכמה לקידושין ובאיזה לא: הַהוּא גַּבְרָא דְּקִדֵּישׁ – מעשה באדם שקידש אשה בְּצִיפְּתָא דְּאַסָּא – במחצלת של הדס, אָמְרוּ לֵיהּ אלו שעמדו שם, וְהָא לֵית – הרי אין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, אָמַר לְהוּ, תִּיקְּדוּשׁ – תתקדש בְּאַרְבַּע וּזְוֵי דְּאִית בָּהּ – שיש במחצלת. שְׁתָקָה וְאִישְׁתִּיקָא – לקחה האשה את המחצלת ושתקה. אָמַר רָבָא, כשקיבלה אשה זו את המחצלת לא ידעה שיש בה ארבע זוויים, ובשנודע לה ושתקה, הָוֶה שְׁתִיקוּתָא – זו שתיקה דְּלְאַחַר מַתָּן מָעוֹת, וְכָל שְׁתִיקוּתָא דְּלְאַחַר מַתָּן מָעוֹת לְאוּ כְּלוּם הִיא, והשתיקה אינה מוכיחה שהיא מסכימה להתקדש, כיון בתחילה נתן לה פחות משוה פרוטה, ואחר כך כשנודע לה שיש בתוכו מעות, שתקה משום שלא איכפת לה, כיון שהיא יודעת שבתחילה לא קיבלה את המעות לשם קידושין.

רבא מבאר את מקור דין זה: אָמַר רָבָא, מְנָא אֲמִינָא לָהּ – מנין אני אומר ששתיקה לאחר מתן מעות לאו כלום היא. דְּתָנְיָא, אָמַר לָהּ – לאשה כְּנְסִי – קבלי סָלַע זוּ בְּפַפְּדוֹן, וְחַוַר וְאָמַר לָהּ תְּהֵא מְקוּדֶּשֶׁת לִי בּוֹ – באותו סלע, אם אמר לה כן בְּשָׁעַת מַתַּן מָעוֹת, מְקוּדֶּשֶׁת, כיון שעל דעת הקידושין היא קיבלה, אבל אם אמר לה כן לְאַחַר מַתַּן מָעוֹת, אם רָצְתָה להתקדש במעות אלו, מְקוּדֶּשֶׁת, ואם לֹא רָצְתָה, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. ומבאר רבא, מַאי 'רָצְתָה' וּמַאי 'לֹא רָצְתָה', אִילֵּימָא – אם נאמר ש'רָצְתָה' פירושו דְּאָמְרָה אין – כן, ו'לֹא רָצְתָה' פירושו דְּאָמְרָה לֹא, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא – אתה לומד שברישא שאמר לה בשעת מתן מעות, והברייתא לא מחלקת אם רצתה או לא רצתה,

---

המשך מעמוד רמד

בברכת השי"ת, שהוא הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים, ואשר דוקא בו תלוי' פרנסתו של אדם ומובן שמילוי משאלות לבבו לגדל הזקן - מוסיף בענין פרנסתו בפרט.

ובפרט ע"פ דברי הזהר הק' שגדול הזקן (בלשון הזהר - נק' י"ג תקוני דיקנא) דאדם דלמטה הרי זה ממשיך מי"ג מדות הרחמים שלמעלה שהם בלי גבול, פשוט שזוהי הדרך לתועלת האדם ועוזרת לפרנסתו. ועיין בזה ביאור כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בפירושו יהל אור על התהלים (ע' 6).

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו, שתהיינה כשרות כדין וכן ישמור על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.